

srečo obiskanim, se blagovoljno kaj usmiliti hotli naših ubozih pogorelcov! *)

Jernej Arko,
Vodiški fajmošter.

Glava in udje.

Kakor v človeškem truplu le takrat vse v pravim zdravju obstoji in vse dobro gré, kadar glava in udje trupla lepó svoje dolžnosti opravljajo, takó je tudi v velikim truplu, ki se deržava imenuje.

Glava je vodnik trupla; kér pa glava brez udov tudi nič prav opraviti ne more, mora skerbeti, de se v truplu vse v lepi edinosti z udi godí. Torej se glava nikdar ne sme prevzeti, de bi mislila, de ona je vse. Ravno takó pa tudi posamesni udje ne smejo misliti, de bi brez glave, vsak za-se zamôgli kaj opraviti. Vsak naj si bo svojih dolžnost svest, in naj opravlja svoje opravila v prid celiga trupla. Noga naj bo tedaj hvaležna, de oko na-njo pazi: ali prav stopa, — želodec naj ne bo ošaben v svoji misli, de le on celo truplo redí; ako bi ne bilo okusa in duha, bi želodec večkrat predelječ segel in zbolel. Če udje zbolé, zbolí tudi glava; torej naj glava skerbí in gleda, de se od udov vse odvérne, kar jim škodovati utegne, in de se bolni udje spet ozdravijo v svoj lastni prid, v prid glave, v prid celiga trupla.

Ta priméra človeškiga trupla z deržavnim truplam nam kaže, de naj deržava posebno skerb ima na tri naprave:

1) de se napravi v vsaki deželi učilnica, v ktéri se za izréjo in delavnost zanemarjenih otrok ubozih staršev skerbí;

2) de se naprava vstanóví, v ktéri se ljudém delo ponudi, ali kjer se skerbí, de se za take ljudi delo izvé;

3) de so jetnišnice takó napravljene, de so prave učilnice in delavšnice, v ktérah se malopridni človek v pridniga s podukam in delam spreoberne. Če se po ti poti spokoriti ne da, in v novič krade, ropa ali se scer zoper postave pregreší, naj se zaprè celi čas svojiga življenja v tako pokorivnico. Le malo jih bo pa prišlo v to napravo, če boste poprejšnji dve dobri.

Naj bi učniki ljudstva že mladosti globoko v serce vtisnili, de Bog ni dela za kazin (štrafingo) človeku naložil, zakaj kakó zamore taka reč kazin biti, ktéra človeku daje zdravje, premoženje in poštenje! Délo je eno nar imenitniših darov božjih, zatorej naj nikdar ne pozabimo že stariga pravila: Môli in delaj! Délo častí vsaciga človeka; postopanje je gerdo za vsaciga, naj bo tudi visok gospod.

Kovač.

Pregled hudodelstev,

ki so bile dopernešene v mnogih deželah našiga cesarstva v 4 létih, to je, v létu 1845, 1846, 1847 in 1848.

(Konec.)

Poglejmo zdej hudodelce po spôlu, starosti in omikanosti, in pomína vredne reči bomo zvedili.

Med 100 obsojenimi hudodelci je bilo na Salcburškem več kot ena četertína žensk, na Koroškem jih je bilo 21 med sto, v zgornjim Estrajhu 20, na Šlezkim 17, — nar menj žensk je bilo obsojenih na Laškem, Dalmatinskem, Gališkem, na Primorskem in v Bukovini (4 do 8 od sto). Pomína vredno je, de na slovenskim Štajarskim (10 med sto) in na Laškem Tiroljskim (3 med sto) je bilo veliko menj žensk obsojenih, kakor na nemškem Šta-

jarskim (16 med sto) in na nemškem Tiroljskim (21 med sto). V goratih krajih nemškiga Tiroljskiga, Salcburškiga, Koroškiga in zgornjiga Štajarskiga je bilo sploh nar več žensk obsojenih.

Kar starost zadene, je nar več hudodelcev med 20 in 40 létih. Mladih hudodelcev med 14 do 20 lét je bilo nar več (25 ali 26 med sto) v spodnjim Estrajhu (posebno na Dunaji), v Teržaškem Primorju, v Bukovini in na Koroškem, — nar menj pa (11 ali 13 med sto) jih je bilo v Galiciji, na Krajnskem, Českim, Dalmatinskem, Tiroljskim in Salcburškem.

Posebniga pomína vredno je tudi vediti, v ktérah deželah je bilo nar več taci hudodelcev obsojenih, ki so že enkrat ali večkrat kazin (štrafingo) prestali, in kjer je bilo nar več taci, ki so bili pervikrat obsojeni.

Nar več pervikrat obsojenih hudodelcev kaže Dalmatinska in Krajnska dežela, potem Bukovina, Lombardija in Teržaško Primorje — tedaj ravno v teh deželah, v ktérah je bilo nar več taci iz sodnije izpušenih, kterim se hudodelstvo ni skazati dalo. To je znamenje, de v téh deželah se vnóvič zasaceni hudodelcam veliko težji njih hudodelstvo skazati zamore, kakor v drugih deželah avstrijanskiga cesarstva. — Nar več taci hudodelcev, ki so bili že enkrat ali večkrat kaznovani, je na Salcburškem, Tiroljskim, Šlezkim, v zgornjim in spodnjim Estrajhu.

Kar stopnjo omikanosti ali izobraženosti (Bildungsstufe) hudodelcev zadene, se ne more ta tukaj bolj na tanjko določiti, kakor le s tem, de se zvé: ali so hudodelci brati in pisati znali, ali ne?

Vunder že v tem je očiten in velik razloček!

V Dalmaciji, Galiciji in Bukovini je bilo med sto hudodelci 90, na Krajnskem, slovenskim Štajarskim in Beneškem 70, na Šlezkim, Teržaškem, Goriškem, Istrijanskem, Koroškem in Lombarškem 60 taci, ki niso ne brati ne pisati znali!

Te številke same po sebi glasno vpijejo, kakó potrebno je vsacimu človeku šolsko podučenje in omikanje, kér, kakor v našem cesarstvu takó tudi sploh na celim svetu, se najde nar več hudodelcev v versti tisti ljudi, kterih šolsko podučenje ni omikalo.

Minister pravice sam pravi, de to obilniši število hudodelcev iz verste neomikanih ljudi očitno kaže, de je ljudskih šol silno silno potreba!

De bi pač ta opomin ministra pravice ne ostal glas vpijočiga v pušavi, in de bi po zgorej dokazanih številkah tudi tisti možje spregledali, kteri velike dobrote in potrebe ljudskih šol dosihmal še niso spoznali! De bi se iz tega tudi kmečki starši, ki svojih otrok v šolo pošiljati nočejo, se prepričali, de je šolsko podučenje njenih otrok na vse strani potrebno! —

Vikši sodništvo na Dunaji je v vsih deželah avstrijanskiga cesarstva skupej 357 hudodelcev k smerti obsodilo, po milosti cesarja je bila pa smertna kazin 330 hudodelcam odpušena, tedaj je bilo v imenovanih 4 létih 1845, 1846, 1847 in 1848 po celim našim cesarstvu le 27 hudodelcev ob glavo djanih.

Dopis od Save.

S pravim veseljem sim v stanu Vam oznaniti, de Breščani zamoremo prav zadovoljni biti z možmí okrožniga poglavarstva, osobito pa z okrožnim poglavarjem, slavno znanimu g. Dominkušem. Vstavljudi možje so, in kér se ravnajo v vsim po postavah vstavne vlade, jim ni ravnopravnost narodov prazna beseda, ampak v djanju kažejo, de spoštujejo vsaciga naroda prvo pra-

*) Vredništvo Novic je pripravljeno milodare prejemati in jih potem g. fajmoštru poslati. Vred.